

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בום ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.



מכון תולדות שמשון

ל"ג האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמוד - להענינו - להושיענו.

שם ושארית לדינים



גליון תע"ב | פרשת תולדות

פרשת תולדות המשך חידוש ו

בענין הבכורה שקנה יעקב מעשיו

כל אחד יכל לברור חלקו לפי רצונו

והדבר ידוע שייעקב וישעו היה להם לחלק העולם הזה והעולם הבא כמו שאמרו ז"ל (ילקוט ש"ר רמז קיא)^א, ואלו היו שני ראשי אמות כדכתיב (בראשית כה, יג) 'שני גי'ים בבטןך וכו', וכל אחד ברר לזרעו כפי רצונו, והיא היא הבחירה ורצון שנתנה לאדם^ב.

העוה"ב ראוי לבכור משום שיש בו חלק כפול

ומעשה העולם הבא הוא כפול, כי יש בו תחית המתים, וגם בן חיי העולם הבא שהם נצחיים. ומהראוי הוא שהבכור יטל העולם הבא לחלק בכורה שלו, דבכהי יש לו שני חלקים נגד אחיו הפשוט שיטל העולם הזה לבדו, שהרי שני חלקים של הבכור ייבנין ליה אחד מצא"ה (ב"ב יב, ב)^ג, וכמו שהשני חלקים של הבכור חשובים לו כחלק אחד שזהו חלקו, כך העולם הבא הוא חשוב כחלק אחד, והם שני חלקים ביחד, ויכול היה עשו להקנותה לייעקב, כי הבכורה קרויה מתנה, ורשאי אדם לומר אי אפשי בה ולסלק עצמו ממנה כדלקמן. ועשו בזה את הבכורה^ד, אם כן כפר בתחית המתים (תירוץ קו' א, ב)^ה.

אמנם על ענין הבכורה שלקח יעקב מעשו, צריך עיון (קושיה א') מה ממשות יש למכירת בכורה והלא אינו דבר המטלטל מיד ליד, ואם פטר רחם הוא קדוש, איך יכול להפקיע קדשות ולהתפיסה באתר. ועוד צריך עיון (קושיה ב'), מה היתה כוננתו של עשו לבזות עמה תחית המתים ולכפר בה כדאיתא במדרשים^א. ועוד במדרש (ב"ר סג, יג) על פסוק (בראשית כה, לג) 'השבעה ליי' מה ראה יעקב אבינו לתן נפשו על הבכורה, ותרוץ שם כדי שלא יהיה רשע זה עומד ומקריב, עכ"ל. ומקשים העולם (קושיה ג'), מהו נפשו שנתן עליה הלא קנאה בניזיד עדשים.

מקדים בדין שהבכור יכול להסתלק מחלקו ביהושה

ומצינו שכתב הלבוש חשן משפט סימן רע"ח סעיף ח', חלק בכורה מתנה קרייה רחמנא דכתיב (דברים כא, יז) 'לתת לו פי שנים', והנותן מתנה ומזכה לו על ידי אתר, אין המקבל מתנה זוכה במתנתו עד שישמע ויתרצה בה, שאלו כששמע צוח, לא זכה, לפיכך חלק בכורה נמי שהיא במתנה לא זכה בה בכור עד שיתכון לזכות בה, ואלו אמר איני רוצה בה אבד זכותו מיד, עכ"ל.

פרי שמשון

א. ראה במדרש רבה (סג, יד): 'ויבו עשו את הבכורה', ומה בזה עמה, אמר רבי לוי תחית המתים ביזה עמה, הדא הוא דכתיב (משלי יג, ג) 'בבוא רשע בא גם בח'. (וראה לעיל גם בחידוש ה).
 ב. ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו וימכר את בכרתו לייעקב.
 ג. אמרו כשהיו יעקב ועשו במעי אמן, אמרו לו יעקב לעשו אחי שני עולמות לפנינו העולם הזה ועולם הבא, העולם הזה יש בו אכילה ושניה ומשא ומתן לישא אשה ולהוליד בנים ובנות, אבל העולם הבא אין בו כל המדות הללו, רצונך טול אתה העוה"ז ואני אטול העוה"ב שנאמר 'מכרה כיום את בכורתך לי' כאותו היום שהיו בבטן אמם, מיד כפר עשו בתחית המתים שנאמר 'הנה אנכי הולך למות' אותה שעה נטל עשו חלקו העוה"ז ויעקב נטל חלקו העוה"ב וכו'.
 ד. עיין עוד להלן חידוש טו, שמרחיב בזה.
 ה. מי שיש לו שדה שמצריה [גבולותיה] סמוכות לשדה זו יכול לטעון לזכותה, למה קנית שדה זו, הרי אני חפץ לקנותה כדי שתהיה לי שדה אחת גדולה ולא שתי שדות בשני מקומות.
 ו. היות שבעולם הבא יש שני חלקים, חלק אחד של תחית המתים, וחלק שני של החיים הנצחיים, ולבכור שמגיע שני מנות נותנים לו שני חלקים סמוכים זה לזה, לכן היה ראוי לבכור לקחת שני חלקים סמוכים זה לזה. וזה לשון הגמרא: אמר רב הונא בריה דרב יהושע, פשיטא, חלק בכור וחלק פשוט, ייבנין ליה אחד מצרא. ז. העולם הבא ותחית המתים.
 ח. שיש בה עולם התחיה.
 ט. מתורץ, שעל ידי שילק עצמו מן הבכורה, קנה אותה יעקב.

ביאור המדרש שכפר בתחיית המתים

וְזֶה שְׁאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט¹ רמז קיא) על פסוק (בראשית כה, לא) 'מִכְרָה כִּיּוֹם אֶת בְּכֻרְתְּךָ לִי', מִיָּד כִּפְר עָשׂוּ בַתְּחִיַּת הַמֵּתִים שְׁנֵאמַר (שם לב) 'הֲנֵה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת', אוֹתָהּ שָׁעָה נָטַל עָשׂוּ חֲלָקוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה², וַיַּעֲקֹב הָעוֹלָם הַבָּא.

וְאִם תֹּאמַר (קושיה ד'), לְמָה אָמַר הַמִּדְרָשׁ: אוֹתָהּ שָׁעָה נָטַל עָשׂוּ לְחֲלָקוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה וְכוּ', וְהָא כִּבְר חֲלָקוֹ בַּמְעֵי אִמָּם כְּמוֹ שִׁפְרָשׁ רִשׁ"י עַל פְּסוּק (שם כב) 'וַיִּתְרַצְצוּ וְכוּ', מִתְרוֹצְצִים זֶה עִם זֶה וּמְרִיבִים בַּנַּחֲלַת שְׁנֵי עוֹלָמוֹת³. אֲלָא דָּאף דְּבָרֵי רִשׁ"י הִלְלוּ צְרִיף עֵינֵן (קושיה ה'), דְּמָה צָרְף הָיָה לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְרִיבָה אִם יַעֲקֹב הָיָה רוֹצֵה הָעוֹלָם הַבָּא וְעָשׂוּ הָעוֹלָם הַזֶּה, אִם כֵּן שִׁפִּיר הָיוּ יְכוּלִים לְחַלֵּק בִּינֵיהֶם כְּבִלֵי שׁוֹם מְרִיבָה⁴.

יעקב רצה שלכל אחד יהיה חצי

וַיֵּשׁ לֹמַר, דְּאָמְרִינֵן בַּמִּדְרָשׁ (ילקוט⁵ רות רמז תרא) שִׁישְׁרָאֵל אִינֵם יְכוּלִים לְקַבֵּל לֹא רַב טוֹבָה וְלֹא רַב פְּרָעָנוּת, וְכִדְאָמְרִינֵן בַּתְּעִנִּית (כג, א) בְּעוֹבְדָא דְחוֹנֵי הַמַּעְגָּלִי⁶. וְלִכֵּן הָיָה רוֹצֵה יַעֲקֹב לַעֲשׂוֹת אֵיזָה תַקוּן לְבָנָיו שְׁלֹא יֵשְׁבוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה בְּצַעַר וּבְדַחַק, וְעוֹד לְפִי שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְזַכּוֹת לְעוֹלָם הַבָּא אֲלָא עַל יְדֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

מִשׁוֹם הֵכִי הָיָה רוֹצֵה שִׁיחַלְקוּ חֲצֵי הָעוֹלָם הַזֶּה וְחֲצֵי הָעוֹלָם הַבָּא לְכָל אֶחָד מֵהֶם, וּבְזֶה יִזְכֶּה אֶף עָשׂוּ אַחֲרָיו לְחַלְקוֹ שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא, וְעָשׂוּ הָיָה רוֹצֵה לְחַלֵּק כָּל הָעוֹלָם הַזֶּה לְאֶחָד וְכָל הָעוֹלָם הַבָּא לְחִבְרוֹ, וְזוֹ הִיא הַמְרִיבָה שֶׁהֵיָתָה בִּינֵיהֶם⁷.

מקדים בדיון שני אחים שחולקים כיצד לחלק השדות

וְהַעֲנִין הוּא מִשׁוֹם דְּשְׁנֵי אַחִים שִׁישׁ לָהֶם לְחַלֵּק שְׁתֵּי שְׂדוֹת שֶׁעָתָה הֵם שְׁוֹת, וְאֶחָד מֵהֶם רוֹצֵה שִׁיחַלְקוּ אוֹתוֹ לְחֻצָּאִים דְּהִינּוּ שִׁיקַח אֶחָד חֲצֵי שְׂדָה זוֹ וְחֲצֵי שְׂדָה אַחֲרָת וְכֵן חִבְרוּ, וְהָאחַר רוֹצֵה שִׁיטַל כָּל אֶחָד מֵהֶם שְׂדָה שְׁלֵם, הוּא תְּלוּי בַּמַּחֲלַקַת רַבָּה וְרַב יוֹסֵף בְּפִרְק קַמָּא דְּבִתְרָא (יב, ב). וְהִרְבֵּה שִׁיטוֹת נִאֲמְרוּ בַּפּוֹסְקִים עַל עֲנִין זֶה. וְלִפִּי דַעַת כְּמָה פּוֹסְקִים יֵשׁ לָהֶם לְחַלֵּק הַשְּׁתֵּי שְׂדוֹת חֲצֵי לְאֶחָד וְחֲצֵי לְאֶחָר כִּיּוֹן דְּאִיפְסִיקָא הַלְּכַתָּא כְּרַב יוֹסֵף דְּאָמַר זְמַנִּין דְּהָאֵי מְדוּלִיל וְזְמַנִּין דְּהָאֵי לֹא מְדוּלִיל⁸, דְּהִינּוּ שִׁישׁ לְחוּשׁ פֶּן יָבוֹא אֵיזָה זְמַן שֶׁתְּהָא זוֹ טוֹבָה מְזוּ.

לרמב"ם, אם שוות עכשיו חולקים

אִמָּנָם הַרְמַב"ם בְּפִרְק י"ב (ה"א) מֵהַלְכוֹת שְׁכֵנִים יֵשׁ לוֹ דֶּרֶךְ אַחֲרָת, וְכָתַב הַכֶּסֶף מִשְׁנָה שֶׁם שְׁסוּבֵר הָרַב, שֶׁכָּל הַנְּרָאָה לְגוֹ שֶׁהֵן

פרי שמשונו

1. משום שהבכורה כוללת עימה את שני החלקים, חלק עולם הבא, וחלק תחיית המתים. זה לשון הפסוק: וַיֹּאמֶר עָשׂוּ הֲנֵה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶה לִי בְּכֻרָה. 2. שהיו ש שכפר בתחיית המתים הסמוכה לעולם הבא, מוכיח שלא היה רצונו בעולם הבא, שאם היה רוצה בו היה רוצה בעולם הסמוך גם כן. 3. כשעשו היה בן שלש עשרה ובוזא את הבכורה, הרי משמע שכבר במעי אמו לא רצה את העולם הבא. 4. עוד קשה, מדוע כלל היו צריכים לריב, הלא עשו לא רצה את העולם הבא, ויעקב לא רצה את העולם הזה. אז כל אחד יכל לקחת חלקו ללא מריבה. 5. כשהתפלל חוני המעגל שירדו גשמים (תענית כג, א): ירדו כתיקנן, עד שעלו כל העם להר הבית מפני הגשמים. אמרו לו: רבי, כשם שהתפללת שירדו, כך התפלל וילכו להם. אמר להם כך מקובלני שאין מתפללין על רוב הטובה. אף על פי כן, הביאו לי פר הודאה. הביאו לי פר הודאה, סמך שתי ידיו עליו, ואמר לפניו: רבוננו של עולם! עמך ישראל שהצאת ממצרים אינן יכולין לא ברוב טובה ולא ברוב פורענות, כעסת עליהם אינן יכולין לעמוד, השפעת עליהם טובה אינן יכולין לעמוד, יהי רצון מלפניך שיפסקו הגשמים ויהא ירוח בעולם. מיד נשבה הרוח ונתפוררו העבים, ורחצה החומה, ויצאו העם לשדה והביאו להם כמדין ופטריות. 6. בעוד שיעקב רצה שלכל אחד מהם יהיה חצי חצי עולם הזה וחצי עולם הבא, עשיו רצה שהיה לו רק את העולם הזה ללא עולם הבא כלל. והטעם שיעקב רצה חצי עולם הזה, הן כדי שלא ישבו בצער כל ימיהם, והן כדי שיוכלו לקיים את המצוות בעולם הזה ובעבורם יזכו לעולם הבא. 7. מדויל - זורם מים מהנהר. שהיו ויתכן שחלק זמן אחד מהשדות לא יקבל מים מהנהר, חולקים חצי בכל שדה.

את עולם התחיה השאירו עבור הבכור

ולפי שמלכוד אלו השפתי עולמות יש עוד לחלק ביניהם עולם האמצעי שהוא עולם התחיה, זה הניחו אותו בלא חלקה באותו זמן שהיו במעי אמם, כדי שיטל אותו מי שיצא תחלה שיהיה הבכור יטל פי שנים. ויעקב היה סובר להיות הוא ראשון ללדה כמו שהיה הבכור ליצירה.

כשראה שעשיו בכור ביקש שימכור לו 'כיום' חלק התחיה

ועכשו שראה שרעה שיעשו היה הבכור, שאל לו שימכר לו חלק בכורתו דהינו עולם התחיה, וזהו פרוש הפסוק 'מכרה כיום וכו',² מכר לי חלק הבכורה על מנת שישתפר בו אף לעצמך איזה מעט כח וזכות כמו החלקה שעשינו באותו היום כשהיינו במעי אמנו, אי נמי כמו שעשינו בעולם הבא הדומה ליום (חגיגה יב, ב) כ"א.

עשיו בתשובתו כפר בעולם התחיה ובעולם הבא

ועשו השיב לו 'הנה אנכי הולך למות ולמה זה לי בכרה', כלומר שאחר מיתה אין שחר ואין ענש, ונמצא שכפר בתחית המתים. ועוד כפר בעולם הבא שאינו רוצה בו שום שיור, שהרי כבר נמי בעקר, [כ]המדרש הנ"ל שכפר ביזה אלי וכו'.³

ביאור המדרש, כעת עשיו הסתלק לגומי מהשיור בעוה"ב

ומעתה שפיר קאמר המדרש הנ"ל אותה שעה נטל עשו לחלקו העולם הזה ויעקב

שוות, אף על גב דאפשר דזמנין מדרייל האי ולא האי, השתא מיהא שתיהן שוות וכופין אותו לחלק שדה שלם לזה ושדה שלם לזה והינו כרבה, עכ"ל.

הטעם שחלקו בעולמות בשוה

והנה העולמות שהיה להם לחלק ביניהם יעקב ועשו, הם לכאורה כמו שתי שדות שאינן שוות, שלפי האמת הפרש גדול יש ביניהם, ולא הרי זה כהרי זה. אכל מקל מקום הואיל שיעקב היה חפץ יותר בעולם הבא מבעולם הזה ועשו להפך היה חפץ יותר בעולם הזה, נקראו כמו שתי שדות שוות, אלא שיעקב היה רוצה לחלק לתצאים לתועלת בניו כנ"ל, והינו המריבה שהיתה ביניהם במחלקת הפוסקים הנ"ל.⁴

במעי אמם היו מוכרחים לחלוק העוה"ב והעוה"ב

ומשום דקיימא לן (כ"ב ז, ב), שהאחים שחלקו אין להם זה על זה לא דרך ולא חלונות וכו', ולא נשאר לאחד מהם שום זכות בחלק חברו, ובכאן אי אפשר להיות כף שהרי יעקב ובניו צריכים להנות בעולם הזה, ואף עשו אפשר שייזכה לעולם הבא, משום הכי נתפשרו יחד לשיר לכל אחד איזה זכות בחלק חברו, דהינו שיעקב יהנה מעט מהעולם הזה כדי חיותו בצמצום, וכן עשו שיר לעצמו חלק מעט לעולם הבא, ובתנאי זה חלקו ביניהם העולם הזה והעולם הבא (תירוץ קו' ה')⁵.

פרי שמשון

יו. לפי הרמב"ם, אם אינן שוות, כל אחד מקבל חצי בכל שדה. ואם הן שוות עכשיו, אף שיתכן שלעתיד לא יהיו שוות, כל אחד מקבל שדה שלימה. יח. אף שאין לשער את העולם הזה לעומת שגב וגורל ערך עולם הבא, מכל מקום היות ועשיו לא חפץ בעולם הבא ויעקב לא חפץ בעולם הזה, לשיטת הרמב"ם שאני מסתכל על המצב העכשווי, גם כאן לפי המצב העכשווי איך שהסתכלו על העולמות, הם נחשבים לשווים. יט. מתורץ, שלכן לא היה מספיק לפשר ביניהם, שעשיו יקח העולם הזה ויעקב העולם הבא, משום שכל אחד צריך חלק גם בעולם השני. כ. וצריך להבין תיבת 'כיום', כמו איזה יום. כא. נתבאר שני פירושים בתיבת היום. או שמרמו על אותו יום הידוע שכבר חלקו ביניהם ושיירו לעצמם כל אחד בחלק חברו, או על עולם הבא שנקרא יום שעשיו שיר לו חלק. ואף כאן ישייר לעצמו חלק בעולם התחיה. כב. מובא לעיל (בתחילת החידוש) דברי המדרש (ב"ר טג, ג): ויאמר עשו הנה הולך למות, ריש לקיש אמר התחיל מחרף ומגדף, למה לי אין כתיב כאן, אלא למה יזה' לי, מלמד שכפר ביזה אלי' (שמות טו, ב).

לְקִנּוּתָהּ^כ, וּמֵהֶכְתוּב נִרְאָה לְהִפָּךְ דְּכָתִיב 'וַיִּמְכַּר אֶת בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב' דְּשָׁמַע מִינָה שְׂאֵף עַל פִּי כֶּף חִזּוֹר אַחֲרֶיהָ לְקִנּוּתָהּ, וְאֶדְרָבָה בְּקֹשׁ מִמֶּנּוּ שְׂיִשְׁבַּע לוֹ שְׂלֵא לְחִזּוֹר בּוֹ כְּמוֹ שְׁעָשָׂה מֵהַשִּׁיּוֹר שֶׁל הַחֲלָקָה הֶרְאֵשׁוּנָה, דְּאִי לֹא הִכִּיל קָשָׁה דְמָה צָרָךְ לְשׁוּבָעָה, וְאֶדְרָבָא לֹא הָיָה לוֹ לְקִנּוּתָהּ עוֹד כְּדִי שְׂלֵא לְבַטֵּל הַשִּׁיּוֹר, שְׁהָרִי כִּינּוֹן שְׁעָשׂוֹ כְּפֹר בַּהּ אֵינּוּ רְאוּי עוֹד לָהּ וְתִהְיֶה כֻּלָּה שֶׁל יַעֲקֹב מִמִּילָא בְּלִי שׁוּם קִנְיָה^{כא}.

יעקב חשש שבאופן זה לא תהיה תחיית המתים

וְתַרְצֵן, כְּדִי שְׂלֵא יִהְיֶה רְשָׁע זֶה וְכוּ', דִּהְיִנּוּ שְׁהוֹאִיל שְׁהַעֲבֹדָה בְּכֹרֹת, וְזֶה הוּא רְשָׁע וְאֵינּוּ יֹכֹל לְהִקְרִיב, אִיךְ תְּבֹאֵה הַתְּחִיָּה. שְׂאֵם אֵינּוּ מִי שְׂמִקְרִיב, אֵינּוּ קָרְבָן וְאֵינּוּ מִקְדָּשׁ, וְעַקֵּר הַתְּחִיָּה הוּא הַשְּׂרָאָת הַקְּדוּשָׁה שְׁתִּתְּיָה בְּעוֹלָם, כְּשִׂתְּקִים (תני ב. ט) 'גְּדוּל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן' בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן^{לב}.

עי' הסילוק מחלקו יכל לקנות דבר שלא בא לעולם

וּלְפִי שְׁהַחֲלָקָה שְׁעָשׂוֹ יַעֲקֹב וְעָשׂוֹ בְּמִצְוֵי אָמֵם הָיוּ לְדִידֵהוּ דְבַר שְׂלֵא בָּא לְעוֹלָם וְאִי אֶפְשָׁר לְזִכּוֹת בּוֹ וְלִקְנֹתוֹ, צְרִיךְ לֹאמַר שְׂכַל אֶחָד מֵהֶם סִלַּק אֶת עֲצָמוֹ, יַעֲקֹב מִחֲלָק הַעוֹלָם הַזֶּה וְעָשׂוֹ מִחֲלָק הַעוֹלָם הַבָּא בְּשִׁבִיל לְהַקְנֹת זֶה אֶת זֶה וְלִקְנֹת כָּל אֶחָד בְּשָׁלוֹ, כְּדֹאִיתָא בְּשִׁלְחַן עֲרוּךְ חֲשׂוֹן מִשְׁפָּט סִימָן ר"ט (ס"ח), דָּאֵף עַל גַּב דְּאִינּוּ אָדָם מִקְנָה דְבַר שְׂלֵא בָּא

הַעוֹלָם הַבָּא בְּלִי שׁוּם שִׁיּוֹר, שְׂבַחֲלָקָה הֶרְאֵשׁוּנָה כָּל אֶחָד מֵהֶם הָיָה לוֹ מַעַט זְכוֹת בְּחֲלָק חִבְרוֹ (תִּירוֹץ קו' ד')^{כב}.

היות שיעקב ויתר על השיוור בעוה"ז הוצרך לקבל הברכות

וְלִכְּן כְּדִי לְהַנּוֹת אֶף יַעֲקֹב מֵהַעוֹלָם הַזֶּה הִכְרַח לְטַל הַבְּרִכוֹת מֵאֲבִיו, שְׂכַשְׂיִשְׂרָאֵל זֹכִים נְהִינִים מִטַּעַם 'רְאָה וַיִּתֵּר גּוֹיִם' (חִבְקוּק ג, ו) שְׁהַפְקִיר מִמּוֹנֵם לְיִשְׂרָאֵל, כְּדֹאֲמַרִּינּוּ בְּפָרָק קֵמָא דְעִבּוּדָה זְרָה (ב, ב). אָמֵנִים כְּשִׂאִינֵם זֹכִים, כְּכַר כְּתִיב בִּיהַּ בְּעָשׂוֹ (בְּרֵאשִׁית כז, מ) 'וּפְרַקְתָּ עָלָיו מַעַל צְנֻאֲרָךְ' (רש"י)^{כג}.

יעקב מסר נפשו בכך שויתר על חלקו בעולם הזה

וְאֶף מַה שְׁהַקְשׂוֹ עַל מִדְּרַשׁ הַנ"ל, דְּאִיךְ קֵאֲמַר שְׁנִתָּן יַעֲקֹב נַפְשׁוֹ עַל הַבְּכֹרָה, דִּהְלֵא קִנְיָה בְּנִזִּיד עֲדָשִׁים. יֵשׁ לְתַרְצֵן לְפִי דְרַבְנּוּ, דְּקִשְׂיָא לִיהַּ לְבַעַל הַמִּדְּרַשׁ דְּלֵאֲחַר שְׁעָשׂוֹ כְּפֹר בְּתַחֲיָה וּבְעוֹלָם הַבָּא כְּדְכָתִיב 'הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת' וְכוּ', שְׁמַע מִינָה שְׂאִינּוּ רוּצָה עוֹד שׁוּם שִׁיּוֹר לְעַצְמוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא, וְכִינּוֹן שְׂאִינּוּ לְעָשׂוֹ זֶה הַשִּׁיּוֹר נִתְבַטֵּל נְמִי הַשִּׁיּוֹר שְׁהָיָה לוֹ לְיַעֲקֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה^{כד}, וּמַעֲתָה אֵינּוּ לוֹ לְיַעֲקֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה אֶפְלוֹ כְּדִי חִיּוּתוֹ, וְשִׁפְיֵר נִקְרָא שְׁנִתָּן נַפְשׁוֹ עַל הַבְּכֹרָה (תִּירוֹץ קו' ג')^{כה}.

קו' המדרש שלכאורה מספיק שעשיו הסתלק מעוה"ב

וְעַקֵּר הַקְּשִׂיָא הֵיא^{כז}, שְׂכִינּוֹן שְׂשָׁמַע יַעֲקֹב כְּוִנַּת עָשׂוֹ^{כח} לֹא הָיָה לוֹ לְחִזּוֹר אַחֲרֶיהָ

פרי שמשון

כג. מתורץ, שבאותה שעה, בא עשיו לבטל החלוקה הראשונה, שבתחילה שיר לעצמו חלק בעולם הבא, וכעת הסתלק לגמרי משיוור זה. כד. לשון רש"י: והיה כאשר תריד - לשון צער, כמו (תהלים נה ג) 'אריד בשיחי', כלומר כשיעברו ישראל את התורה, ויהיה לך פתחון פה להצטער על הברכות שנטל, ופרקת עלו וגו'. כה. היות ועשיו הסתלק מחלקו בעולם הבא, התבטל גם החלק של יעקב בעולם הזה. כו. מתורץ, שאכן נתן נפשו, שבכך שויתר על העולם הזה לגמרי. לא היה לו כדי חיותו. כז. קושיית המדרש מה ראה יעקב ליתן נפשו על הבכורה כח. שאינו רוצה בעולם הבא ובעולם התחיה. כט. שהרי בכך מאבד השיוור שהיה לו בעולם הזה, ולא יוכל לחיות. ל. שיעקב חזר לקנותה. לא. היה קשה למדרש, הלא לכאורה מספיק מה שעשיו ויתר על חלקו בעולם הבא, ויעקב יוכל לקבל חלקו מן ההפקר, ומדוע הוצרך גם הוא לוותר על חלקו בעולם הזה. לב. יעקב חשש שאם עשיו לא יסתלק מחלק הבכורה שלו, ועליו יוטל להקריב הקרבנות, והוא לא ירצה בוה, ולא יהיה מי שקריב, ולא תשכון השכינה, ולא תוכל להיות תחיית המתים.

לְעוֹלָם, מִכֹּל מְקוֹם יְכוֹל לְסַלֵּק עֲצָמוֹ וְכָחוּ
מִדְּבַר שְׁלֵא בֶּא לְעוֹלָם, הוֹאִיל וְעֵדִין לֹא זָכָה
בו, עכ"ל (המשך תירוץ קו' א')^ל.

ביאור פסוקים על פי הגל

משום הָכִי אָמַר הַכְּתוּב (בראשית כה, כג) וְיִשְׁנִי
לְאֲמִים מִמֵּעֵיךְ יִפְרְדוּ/י^ל שֶׁנִּפְרְדוּ זֶה
מִזֶּה וְכָל אֶחָד סִלַּק אֶת עֲצָמוֹ וְנִפְרַד מִחֶלֶק
חֲבֵרוֹ, אָבָל אֵף עַל פִּי כֶּף וְיִלְאֵם מְלֵאֵם
יֶאֱמָץ/י^ל מִחֲמַת הַשִּׁיּוֹר שֶׁשִּׁירוּ כָּל אֶחָד בְּחֶלֶק
חֲבֵרוֹ.

יעקב ביקש לקיים המקח של עולם התחיה ע"י שבועה

וְכֵן כְּשֶׁרָצָה יַעֲקֹב לְקַנּוֹת מִמֶּנּוּ חֶלֶק הַבְּכוֹרָה י^ל,
שָׂאף הַבְּכוֹרָה הוּא דְבַר שְׁלֵא בֶּא לְעוֹלָם,

דְּהִינּוּ מֵה שְׂאִירֵשׁ מֵאֲבָא מְחוּל לָךְ^ל. אָמַר לוֹ
'מְכָרָה כִּיּוֹם' מִכֹּר לִי הַבְּכוֹרָה כְּמוֹ שֶׁעֲשִׂיתָ
כְּשֶׁהִקְנִיתָ לִי הָעוֹלָם הַבֵּא הַדּוּמָה לְיוֹם
שֶׁסִּלַּקְתָּ אֶת יָדְךָ מִמֶּנּוּ. וְלִיּוֹתֵר חֲזוּק אָמַר לוֹ
'הַשְּׂבָעָה לִּי'. שְׂמִי שְׂנֻשְׁבָע לְקַיֵּם הַמְּקַח אֵף
עַל פִּי שְׁלֵא בֶּא לְעוֹלָם, צָרִיךְ לְקַיֵּם שְׂבוּעָתוֹ
(חו"מ רט, ד).

המכירה חלה משום שעשוי הסתלק על ידי הביוץ

וְאָמַר הַכְּתוּב וְיִבְזוּ עֵשׂוֹ אֶת הַבְּכוֹרָה אַחֵר
שְׂאָמַר וְיִמְכַר אֶת בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב/
לְהוֹדִיעֵנּוּ כִּי־צַד מְכָרָה לוֹ, שְׂבָזָה אוֹתָהּ וְסִלַּק
אֶת יָדוֹ מִמֶּנָּה, וּבָזָה נִשְׂאָרָה קְנוּיָה לְיַעֲקֹב^ל.

תמצית:

הסתלק גם מהחלק הנוסף הנמגיע לו בתור
בכור שזה עולם התחיה, וגם יעקב הסתלק
מחלקו בעולם הזה וביקש מעשיו להשבע לו,
כדי להשלים את קניית העולם הבא ועולם
התחיה, עד שקיבל הברכות מאביו.

יעקב ועשוי התחלקו במעי אמם רק
בעולם הזה ובעולם הבא, וכל אחד שייר
לעצמו חלק בעולמו של חבירו. כשנתן יעקב
לעשוי את הנויך ערשים, התחלקו מחדש, עשוי
הסתלק לגמרי מחלקו בעולם הבא, ובזאת

סיכום:

דין א, הבכור שמקבל פי שנים נחשב
למקבל מתנה, ואם מסתלק ממנה כבר אינו
זוכה בה.

דין ב, אם מגיע לבכור שני שדות בחלקו,
יכול לבקש דוקא את אלו הסמוכות אחת
לשניה, כדין בר מצרא.

דין ג, שני אחים היורשים שני שדות,
אחד רוצה שכל אחד יקבל שדה אחת, והשני
רוצה שכל אחד יקבל חצי בכל שדה. שיטת

בענין הבכורה שלקח יעקב מעשיו, נביא
חלק מהקושיות. א, כיצד יכל עשוי למכור את
הבכורה, שאין לה ממשות. ב, מה היתה
כוונתו של עשוי במה שביזה את הבכורה.
ויבואר שאכן היו שני פעמים שהתחלקו יעקב
ועשוי, ובזה יתפרשו על נכון הפסוקים
והמדרשים דלהלן.

ויוקדמו כמה דינים בעניני בכור ודבר
שלא בא לעולם.

פרי שמשונו

ג. היות שהעולם הבא הוא דבר שלא בא לעולם, וכדי לקנות את מה שעשוי הסתלק ממנו, היה יעקב צריך להסתלק כנגדו
מחלקו בעולם הזה. וזה לשון השו"ע. דאף על גב דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, מכל מקום יכול להתנות על דבר שלא
בא לעולם, וכן לסלק עצמו וכחו מדבר שלא בא לעולם, הואיל ועדיין לא זכה בו. יש אומרים, דאף על גב דאין אדם מקנה דבר
שלא בא לעולם, מכל מקום אם (הוא גם כן) רוצה לקנות, מקני גם כן, ולכן שנים שהקנו זה מזה על מתנה שיקבל אחד מהן
מאחר, שלכל מי שיתן יחלוק עם חבירו, דקנה. לד. ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך וישני לאמים ממעיך: יפרדו ולאם מלאם
לה. שאין שניהם מלאים או חרבים, אלא אחד מלא ואחד חרב (על פי רש"י כאן, ומגילה ו, א).
לו. [הכולל עולם הבא ו]עולם התחיה. לו. שהדין הוא שלא אמר כלום. כמובא בחו"מ (רי"א, א): דבר שאינו ברשותו של
מקנה, אינו נקנה, והרי הוא כדבר שלא בא לעולם. כיצד, מה שאירש מאבא מכור לך; מה שתעלה מצדתי מהים נתון לך, שדה
זו לבשאקחנה קנויה לך. לא אמר כלום, וכן כל כיוצא בזה. לח. שאם הבכור סילק ידיו ממנה, כבר אין לו זכות בה ואינו
יכול לערער על המכירה.

להשאיר לעצמו שום שיור בעולמות אלו. ומועיל לו הסילוק כנ"ל.

וזה מה שאומר המדרש על הפסוק: יעקב ביקש מעשיו מִכְרָה 'כיום' כמו שהסתלקת או מחלקך בעולם הבא, כך תסתלק עבשיו מעולם התחיה, אמנם תשאיר לך בו חלק, ומרמוזו בתיבת 'כיום' בשני אופנים. או 'כיום' היום הידוע שמכרת לי הבכורה. או 'כיום' כמו העולם הבא שנקרא יום. 'אֵת בְּכֻרְתָּךְ' שהוא חלק התחיה שנפל בחלקך כי בכור יורש פי שנים.

מִיַּד כָּפַר עֲשׂוֹ בְתַחֲתֵי הַמֵּתִים שְׁנֵאמַר 'הֲיֵה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לְמוֹת וְלֵמָּה זֶה לִּי בְכֻרָה' שאמר שאחר מיתה אין שכר ואין עונש, ולא האמין בחלקו בתחית המתים, וכפר גם בעולם הבא שהרי כפר ביזה קלי' כמובא במדרש, והסתלק לגמרי מחלקו בעולם הבא. אוֹתָהּ שְׁעָה נחלקו מחדש נִטְלָ עֲשׂוֹ חֵלְקוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה ללא שום שיור ליעקב, יותר מחלוקתם הקודמת שהשאיר דרך ליעקב, ויעקב הָעוֹלָם הַבָּא [דהיינו שני החלקים, עולם הבא ועולם התחיה] גם כן ללא שיור לעשיו.

וזה מה שאמר המדרש על הפסוק 'הַשְּׂבִיעָה לִּי' כדי לקיים המקח, שהשבועה חלה גם על דבר שלא בא לעולם, שיעקב חיפש לקנות מעשיו חלקו בעולם התחיה. ושואל המדרש מַה רָאָה יַעֲקֹב אֲבִינוּ לַתֵּן נַפְשׁוֹ לוֹוֹתָר על חלקו בעולם הזה ולא תהיה לו אפשרות לחיות יותר על הַבְּכוּרָה, הרי אם לא היה יעקב מקיים המקח, היה מרויח שיהיה לו גם שיור בעולם הזה, שהרי לא ויתר על חלקו.

אלא, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָשָׁע זֶה שְׂכּוּפָר בעיקר עוֹמֵד וּמְקַרֵּב, שהרי לא יתנו לכופר להקריב, ולא יהיה השראת השכינה, ובגין כך לא יהיה תחיית המתים, לכן מסר נפשו לעשות קנין.

והיות שיעקב וויתר על חלקו בעולם הזה. היה נצרך יעקב לברכות יצחק, שיברך אותו בברכות העולם הזה, על ידי שהפקיר ממונו של עשיו והגויים, ונתנה ליעקב.

הרמב"ם, באם השדות שוות, אף אם יתכן שלעתיד שדה אחת תהיה יותר טובה מהשניה, כל אחד מקבל שדה שלימה.

דין ד, אי אפשר לקנות או להקנות דבר שלא בא לעולם. אמנם יש אם שנים שמסתלקים זה מזה על דבר שעתיד לבוא עליהם, הוי קנין.

והנה ליעקב ועשיו היו בסך הכל שלשה חלקים להתחלק בהם, העולם הזה, העולם הבא, ועולם התחיה שאז יחיו המתים, ועולם זה סמוך לעולם הבא.

והחלוקה הראשונה היתה במעי אמם, ועשיו לא רצה את העולם הבא, ורצה שיעקב יקח כל חלקו בעולם הבא, והוא יקח חלקו בעולם הזה. ואף שאמרנו שאם השדות אינם שוות, מתחלקים חצי חצי. אמנם היות ועשיו לא רצה את העולם הבא, ויעקב רצה לא רצה את העולם הזה, נחשבים כשדות שוות.

ולכן התפשרו ביניהם, שכל אחד שייר לעצמו חלק בחברו, שעשיו קיבל העולם הזה ושייר לעצמו חלק בעולם הבא, ויעקב קיבל העולם הבא ושייר לו חלק בעולם הזה. וזה מה שאומר רש"י שכבר במעי אימם רבו והתחלקו בנחלת שני עולמות.

ואף שהוא דבר שלא בא לעולם, מכל מקום כשיש שנים וכל אחד מסתלק מחברו, הוי קנין.

וזה מה שכתוב וּשְׁנֵי לְאָמִים מִמֵּעֵיף וּפְרָדוּ שכל אחד סילק עצמו מחלק חברו, ובכך יכלו לעשות קנין אף שהוא דבר שאין בו ממשות, ומכל מקום היות וכל אחד שייר לעצמו בחלק חברו אוּ וְלֹאֵם מְלֵאֵם יִאֲמָץ.

היות שעשיו נולד הבכור, מגיע לו שני חלקים, ויכול לבקש החלקים הסמוכים זה לזה, דהיינו עולם הבא ועולם התחיה.

וכאשר עשיו ביקש מיעקב נזיד ערשים, ביקש יעקב ממנו את עולם התחיה, והתכוין שישיר לו חלק בעולם התחיה כמו ששייר לו בעולם הבא. אך עשיו שכפר, רצה לעשות חלוקה חדשה. להסתלק לגמרי מחלקו הן בעולם הבא, והן בעולם התחיה, ולא

תנא דבי אליהו (פרשה כג)

שמא אין מעשים טובים בי, כמה שהיה באבא, מה
תהא עלי מלפני הקדוש ברוך הוא, מיד נתגלגלו
רחמי של הקדוש ברוך הוא ודבר עמו באותה
שעה, שנאמר 'וירא אליו ה' בלילה ההוא' וגו'.

יראתו של יצחק

למדנו מיצחק שתחלת מעשיו ירא מפני
הקדוש ברוך הוא, בן שבעים וחמש שנה יצחק
בשעה שנכנס אברהם לבית עולמו, אמר, אוי לי



אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

מקורה ברוך וחלק הטוב חלקיה וטבעה אל
אהבת הטוב ירוץ, ולזה תמצא שירבה הכתוב
לומר בכל פועל ופועל ממנה יעקב בנה ללא
צורך וכוונתו היא להגיד כי ממנה אורחות
צדיק ויסודו מיסודה גם כן נבנה, ומוצאו של
עשו לא מבחינתה של רבקה ח"ו. (כו, יג)

טעם אהבת רבקה ליעקב

וראיתי לתת טעם לאהבת רבקה ליעקב,
לצד כי עיני כל אליה יצעירו כי ממנה יצא
רשע הוא עשו, והנה לטבע הרגיל החלקים
יאהבו חלק אל חלקיו, וזה מהבוחן, לזה גלתה
עתה כי לא כן הוא ומעשיה מוכיחות כי



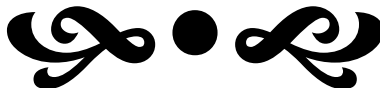
ישמח ישראל - רבי ירחמיאל ישראל יצחק בן רבי יחיאל זיע"א

ויעתר יצחק לה' לנכח אשתו פי עקנה הוא ויעתר לו ה' ויטהר רבקה אשתו (כה, כא).

הודאה עוד קודם הישועה

'מהולל אקרא ה' ומן אויבי אושע', בהלולים
אקרא ואתפלל לפניו תמיד, כלומר אף לפני
התשועה אני מהללו לפי שבטוח אני שאושע
מאויבי, עד כאן. וזה יצחק אבינו שהיה
מאמין בן מאמין, בגודל אמונתו היה בטוח
אף בעת תפילתו, היינו לפני התשועה,
שיושע, לכן אמר שאתה נותן לי כאילו היה
הישועה בפועל. ורבקה שלא היתה בת
מאמין, אמרה בלשון עתיד כל בנים שאתה
עתיד ליתן לי.

במדרש רבה (סג, ה) 'לנוכח אשתו'
מלמד שהיה יצחק שטוח כאן והיא שטוחה
כאן, ואמר רבונו של עולם כל בנים שאתה
נותן לי יהיה מן הצדקת הזו, אף היא אמרה
כן כל בנים שאתה עתיד ליתן לי יהיו מן
הצדיק הזה. ולבאר דברי המדרש ושינוי
דבריהם בתפילתם, שיצחק אמר לשון הוה
שאתה נותן לי, ורבקה אמרה לשון עתיד. על
פי דברי רש"י ז"ל על הכתוב (תהלים יח, ד)



לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקירא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהר"ר משה.

פרשת תולדות

לפעמים אף אם אדם מקבל על עצמו לעשות תשובה, גם אם התחיל בדרכי התשובה, לא יספיקו לו מן השמים לגמור, כמאמר רבותינו ז"ל (יומא פה, ב) האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה, כי בודאי אפילו רשע גמור בשעה שחוטא אומר בלבו שאשוב אחר כך, וסופו שימות ברשעו כי לא הספיקו בידו מן השמים, לכן ראוי להתפלל במחשבתו בתיבות אלו שיספיקו בידו לעשות תשובה, וזהו הושיעה נא הצליחה נא. ודי בזה.

ובפסוק שמע ישראל שבסוף תפלה זו ראוי לאדם שיקבל עליו גם כן מסירת נפש כמו בפסוק דקריאת שמע. אל - ארך - אפים. כתב אבודרהם ז"ל שיש לומר שתי הנוסחאות.

וגודל מעלות של יום שני וחמישי שמרבים בהם בתפלות ותחנונים, הובא כמה טעמים בספרים. גם בשלחן ערוך (סי' תקפ) מבואר שהם תענית צדיקים. ואבודרהם כתב זה לשונו, ואומר במדרש 'דרשו ה' בהמצאו' (ישעיה נה, ו), ב' ה' מצאו, כלומר בשני ובחמישי מוצאין אותו להיות קרוב אליכם אם תדרשוהו, עד כאן לשונו.

בריך שמייה. יהא אדם נזהר מאוד לאומרו בשעת הוצאת ספר תורה בכוונה עצומה, כי נוסח תפלה זו הובא בזוהר הקדוש. וגם תועלת אמירתה בכוונה היא תקון גדול על קרי רחמנא לצלן כמובא בספרים. לכן אף אם אדם עומד באמצע תפלת והוא רחום, ראוי להפסיק לומר בריך שמייה עם הצבור.

והוא רחום שאומרים בשני וחמישי, יזהר האדם לאומרה בכוונה ובשברון לב מאוד, ומה טוב אם יוכל להוריד דמעות בשעת אמירת והוא רחום. ומבואר בבית יוסף ובשלחן ערוך (סי' קלד) שאומרים אותו בקול רם ומעומד דווקא, וכל התפלה זו לא נתקנה רק על גלות השכינה הקדושה כביכול ועל חורבן הבית, ולחנן ולבקש על עונותיו גם כן.

וכבר הודעתך בתפלת י"ח האי כללא, בכל מקום שנזכר לשון שמך, עשה למען שמך, והושיענו למען שמך וכיוצא, רומז על השכינה הקדושה, לכן הוא להב שבכללות, בכל מקום אשר יזכור תיבת שמך בתפלה זו יחשוב אדם במחשבתו בזה הלשון, עשה למען שכינתך הקדושה שהיא בגלות כביכול בשביל עונינו.

ובודאי אחיי ורעי אהובי נפשי, ראוי לאדם לבכות ולהתאונן יותר ויותר על גלות השכינה הקדושה מעל כפרת עונותיו, אך כשיבכה ויתאונן על גלות השכינה הקדושה ועל חלול שמו הגדול בין העמים, יכניס בלבו מוסר גדול ותוכחה מגולה עלי עונותיו, וידין בעצמו דינא דגרמי, אני גרם בניזקין, בשביל טומאות עונותי הרבים שמו מחולל בין הגוים, ודין גרמא דעצירא בארעא נכראה שכינתא קדישא בגלות כביכול, אוי לי ואוי לנפשי. ובאותו שעה יפשפש במעשיו.

ובתיבות אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא, יתפלל אדם במחשבתו להשם יתעלה, שיושיע ויצליח אותו בדרכי התשובה, כי

בקשת רבינו בצוואתו:

בקשתי היא במאד מאד שיקבעו בו שעור לימוד בכל יום, ומבטיח אני אותם שאהיה מליץ טוב בתמידות בעדם בעולם העליון,



מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי
רב המרכז הרפואי סורוקה

חדש! ניתן לשמוע וורטים וסיפורים מהבן לאשרי ברכה משולשת ז"ע
בקול הישועות 0733-454-554 שלווחה 7

למה יצחק רצה לברך את עשו

בתפילה, באכילה, ובבית הכיסא, נשארו שתיים עשרה ומחצה, אם אתה לוקח את כל העבירות עליך מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך, ואם תאמר כולם עלי אני יכול לסובלם ולכפרם, כי אני הקרבתי את נפשי לפניך בעקידת יצחק, מיד יתגלגלו רחמי של הקב"ה על ישראל ובזכות יצחק אבינו תבוא הגאולה השלימה, מיד יפתחו ישראל בתודה ליצחק אבינו ויאמרו לו 'כי אתה אבינו' שהרי אברהם יעקב אמרו ימחו על קדושת שמך, יאמר להם יצחק עד שאתם מקלסין אותי, תקלסו להקב"ה שהוא זה שהתמלא עליכם ברחמים רבים וכיפר לכם על כל עוונותיכם והביא את הגאולה, מיד ישאו ישראל עיניהם למעלה להקב"ה ויאמרו 'אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך'.

וצריך להבין אם כן איך יתכן שדווקא יצחק אבינו ע"ה שלעתיד לבוא יעמוד וימליץ טוב על ישראל ויביא את הגאולה השלימה, ירצה לברך את עשו ולא את יעקב אבינו ע"ה, ולמה שירצה ליתן את כל הברכות לעשו הרשע.

ונראה לומר אחר בקשת רשות מהקב"ה ותורתנו הקדושה, על פי הגמרא במסכת חגיגה (ה, ב). מאי 'במסותרים תבכה נפשי' (ימיהו יג, יז). אמר רב שמואל בר איניא משמיה דרב מקום יש לו להקב"ה ומסותרים שמו, ששם בוכה על חורבן בית המקדש וגלות בני ישראל. ופריך ומי איכא בכייה קמיה, האם יש בכייה לפני הקב"ה, והאמר רב פפא אין עציבות לפני הקב"ה שנאמר 'הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו' (דברי הימים-א טז, כז). ומשני מתרצים לא קשיא הא בבתי גוואי בבתי הפנימיים ששם יש מקום לבכייה ויש מסותרים של בכי, הא בבתי בראי בבתי החיצוניים שם יש רק שמחה עוז וחדוה ובהם לעולם אין עצבות.

ומצינו שירמיה הנביא ע"ה בראותו את גאולתנו אמר שהגאולה תהיה בכייה, דכתיב 'הנני מביא אותם מארץ צפון וקיצתים מירכתי ארץ במ עור ופסח הרה וילדת יחדו קהל גדול ישובו הנה, בככי יבאו ובתחנונים אובילים אליכם אל נחלי מים בדרך ישר לא יכשלו בה כי הייתי לישראל לאב ואפרים בכורי

'בעבור תברכך נפשי' (כז, ד). להבין קצת ענין יצחק שרצה לברך דווקא את עשו ולא את יעקב, בעוד שתגדל התמיהה שהנה אמרו רז"ל שלעתיד לבוא כשיקרא הקב"ה לאברהם אבינו ויעקב אבינו ע"ה, ויאמר להם שיבואו להמליץ טוב על בני ישראל כדי להביא את הגאולה, מכיוון שיש חטאים שצריכים לכפרם, ויאמרו לו אברהם ויעקב ימחו על קידוש שמך, ולא יישר תשובתם בעיני השם יתברך, ויאמר עליהם 'לא בסבא טעמא ולא בדרדקי עצה', אך כשיפנה בשאלה זו אל יצחק, אז יעמוד יצחק וימליץ טוב על ישראל עד שיפעל מחילת כל העונות של בני ישראל, והבאת הגאולה השלימה.

כאומרם ז"ל במסכת שבת (פט, ב) אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב 'כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירונו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך' (ישעיהו סג, טז). לעתיד לבא יאמר הקב"ה לאברהם אבינו 'בניך חטאו לי', עוונותיהם של ישראל מעכבים את הגאולה, יאמר אברהם אבינו ריבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, יפנה הקב"ה ליעקב אבינו אולי בגלל שהיה לו צער גידול בנים הוא ירחם וילמד עליהם זכות, ויאמר לו 'בניך חטאו לי', יאמר יעקב אבינו ריבונו של עולם ימחו על קדושת שמך, יאמר הקב"ה לא בסבי טעמא לא בזקן אברהם אבינו מצאתי דבר טעם שישנגר על בניו, ולא בדרדקי עצה ולא בצעיר יעקב אבינו מצאתי עצה ללמד עליהם זכות, ילך הקב"ה אצל יצחק אבינו ויאמר לו 'בניך חטאו לי', מיד יצחק אבינו יבוא בטענה ויפתח בזכותם של ישראל, ריבונו של עולם וכי הם רק בני ולא גם בניך, הרי קראת להם 'בני בכורי ישראל' (שמות ד, כב), במעמד הר סיני בשעה שהקדימו געשה לנשמע, ואילו עכשיו אתה אומר לי בניך, ועוד אם געשה חשבון כמה הם ימי שנות חיי האדם שבעים שנה תוריד מהן את עשרים השנים הראשונות של חייו, שאין בית דין של מעלה מעניש עליהן, נשארו חמישים שנה, תוריד עשרים וחמש של הלילות שהם חצי מחיי האדם שהוא יושן ולא חוטא, נשארו עשרים וחמש שנה, תוריד עוד שתיים עשרה שנה ומחצה שהן הזמן שעסקו בהם

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל ז"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד ויגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

הברכות הגשמיות והרוחניות. כאומרם ז"ל במדרש 'לקוּש שמעוני' (פרשת תולדות רמז קטו). מטל השמים זה המן, 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים'. משמני הארץ זה באר שהיתה מעלה דגים משמים. דבר אחר מטל השמים אלו מנחות. ומשמני הארץ הקרבנות. ורוב דגן אלו הבכורים. ותירוש אלו הנסכים. דבר אחר מטל השמים זה מקרא. ומשמני הארץ זה משנה. ורוב דגן זה תלמוד. ותירוש זה אגדה. חשב יצחק שיעקב יבוא אל אביו יצחק בזעקה בכייה ובתחנונים כדרכו, ויצעק זעקה גדולה ומרה! למה הוא לא קיבל את הברכות, והן ניתנו לעשו הרשע.

ואז תיכף ומיד תבוא הגאולה השלימה, כי עם הבכיה הזאת ימשיך יצחק אבינו ע"ה בעולמות העליונים בשביל בנו יעקב אבינו ע"ה, את כל האורות של הגאולה השלימה מבתי גוואי הבתים הפנימיים שיש בהם בכייה, ועל ידי זה היינו מרוויחים כבר אז בזמנו את ביאת המשיח, כי הבתים הפנימיים יותר חשובים מהבתים החיצוניים, ולא היה צורך כלל בחורבן בית המקדש, כי הדמעות הקדושות של יעקב אבינו ע"ה היו נכנסים לפני ולפנים למסתרים של בכי של הקב"ה, בבתי גוואי הבתים הפנימיים וממשיכים משם אך טוב וחסד, ואז היה נכנע עשו לפני יעקב מגודל תוקף האור הגדול של הגאולה, והיה מתקיים הייעוד של לעתיד לבוא 'והיו מלכים אומניך ושרותיהם מיניקותיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי אני ה' אשר לא יבשו קווי' (ישעיהו מט, כג). שעשו היה מבקש תיכף להיות ליעקב לעזרה, כמו שאמר לו בשוכו מלבן 'ואלכה לנגדך, אציגה גא עמך מן העם אשר אתי' (להלן לג, יב-טו). והיה נכנע לגמרי תחת יעקב, כמו שיהיה לעתיד לבוא כמבואר בבתיאם וברז"ל.

אך רבקה לא השיגה את עומק כוונת יצחק והפרה העניין, וכשבא עשו בצעקה גדולה ומרה 'וישא את קולו ויבך' (כט, יא). נכנסו דמעות הארסיות לאותו מקום גבוה לבתי גוואי הבתים הפנימיים וגרמו שם חורבן גדול, רחמנא ליצלין.

ועל כן הנביא ירמיה אמר שהגאולה בכייה הגאולה צריכה לבוא עם בכייה הגאולה השלימה תבוא עד שיגיעו דמעות טהורות של בני ישראל במשך כל הגלות בשיעור שיהיה בכייהם לבטל את הדמעות של עשו הרשע, ולטהר את המקום ההוא. ואז תהיה הגאולה שלמה תיכף במהרה בימינו אמן. אחר זמן רב בא לידי ספר הקדוש 'קול שמחה' מהרבי רבי בונם זע"א ומצאתי מעין זה.

הוא' (ירמיהו לא, ז-ח). ופירש הרד"ק (שם). בכבי יבוא, בכבי של שמחה, כמו 'וישק יעקב לרחל וישא קולו ויבך' (כט, יא). 'ויבך על צואריו עוד' (מו, כט). כן הוא זה מרוב שמחה שיבואו לארצם יבכו כי כמה שנים גלו ממנה. ובתחנונים אובלים, ענין המלה ורחמים כמו 'חלו גא פני אל יחננו' (מלאכי א, ט). וצריך להבין מדוע הגאולה צריכה לבוא עם בכייה.

וידוע מה שכתב בזוהר הקדוש (ח"א עז, ב). תא חזי מילה דלעילא לא איתער, עד דאיתער לתתא בקדמיתא, על מה דתשרי ההיא דלעילא. [בוא וראה, השפע היורד מלמעלה לא מתעורר לרדת, אלא עד שהאדם מעורר מלמטה בראשונה, כדי שיהיה לשפע היורד מלמעלה היכן לשרות]. וכל מילי של הורדת השפע מלמעלה צריכין אתערותא דלתתא התעוררות מלמטה, וכפי גודל אתערותא דלתתא כך הוא אתערותא דלעילא הורדת השפע בריבוי מלמעלה.

וכביאור הבעל שם טוב הקדוש זע"א על הפסוק 'ה' צלך על יד ימינך' (תהלים קכא, ה). הובא בספר 'קדושת לוי' (פרשת בשלח, ובפרשת נשא). ובספר 'תפארת שלמה' (פרשת תזריע). ובספר 'שפת אמת' (שבועות תרמ"ג). שהקב"ה מתנהג עם האדם כמו הצל, כמו שאצל האדם כל מה שעושה גם כן נראה שהצל שעושה אחריו, כך הבורא ברוך הוא מתנהג עם האדם כמו שהוא עושה, כל מה שהאדם עושה למטה הנה הוא גם כן גורם ומעורר שלמעלה יעשה הקב"ה זאת כצל שעושה מה שהאדם עושה.

נמצא על פי כל זה שמי שרוצה להוריד שפע רב טובה וברכה שמחה וחדווה, צריך להמשיך מבתי בראי הבתים החיצוניים ששם נמצאים השמחה העזו והחדווה, ועל כן צריך התעוררות דלתתא להראות כדוגמתם, שמחה של מצווה לענג את השבת ואת היום טוב כבשר ודגים וכל מטעמים ויין טוב, וכן כל סעודות המצווה של ברית מילה ושל סיום מסכת וכיוצא בזה.

ולטעם זה ציווה יצחק שיביא לו עשו מטעמים וישמח אותו, כדי להמשיך לו שפע רב של הברכות, מבתי בראי הבתים החיצוניים ששם נמצאים השמחה העזו והחדווה, על ידי התעוררות דלתתא שיקיים מצוות כיבוד אב בשמחה, ובכך יברך אותו בהמשכת שפע ברכות מבתי בראי עבורו.

והתוכנית של יצחק אבינו ע"ה הייתה שלאחר שיוודע ליעקב אבינו ע"ה שכל הברכות ניתנו לעשו, 'מטל השמים ומשמני הארץ' (כז, כח). שכלול בהם כל

קול הישועות

פנינים ומזמורי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון ז"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות

והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com



הפעילות בחסות מידעדרום:

08-9979095



כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס <

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון



לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן

דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,

ישראל בן חיה אהובה וזוג מלכה שושנה

בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק

פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,

ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,

שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה

מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,

הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,

דבורה רות בת לייבל לואיס,

יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,

מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,

דורה דינה בת סטה

לדיווג הגון בנקל בקרוב, ובני חיי ומזוני:

יצחק חי בן טובה,

חוה לאה בת פלורה,



מכון תולדות שמשון

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני ז"ע

ללמוד • להתענג • להושע

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' פנחס הכהן

בן הרה"ח ר' משה יהודה

שיבלחט"א

מוסבכר

שעמד לנו לעזר פעמים

רבות, ויתקיים בו:

וצדקה תהיה להם

וצדקתם תעמוד לעד,

לאכול בעולם הזה

ולשבוע בעולם הבא.

נא ללמוד לעילוי נשמתו.